

ingediend op **2021** (2023-2024) – Nr. 1
14 februari 2024 (2023-2024)

Verslag van de gedachtewisseling

namens de Commissie voor Buitenlands Beleid,
Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking
en Toerisme
uitgebracht door Kristof Slagmulder en Maarten De Veuster

over de stichting
Vlamingen in de Wereld
en publieksdiplomatie

Samenstelling van de Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking en Toerisme:

Voorzitter: Cathy Coudyser.

Vaste leden:

Cathy Coudyser, Maarten De Veuster, Philippe Muyters, Joris Nachtergaele, Karl Vanlouwe;
Johan Deckmyn, Carmen Ryheul, Kristof Slagmulder;
Karin Brouwers, Vera Jans;
Emmily Talpe, Bart Tommelein;
Staf Aerts, Tine Van den Brande;
Annick Lambrecht.

Plaatsvervangers:

Maaïke De Vreese, Andries Gryffroy, Sofie Joosen, Steven Vandeput, Manuela Van Werde;
Adeline Blancquaert, Stefaan Sintobin, Anke Van dermeersch;
Orry Van de Wauwer, Loes Vandromme;
Jean-Jacques De Gucht, Marino Keulen;
Chris Steenwegen, Jeremie Vaneekhout;
Steve Vandenberghe.

Toegevoegde leden:

Jos D'Haese.

INHOUD

1.	Toelichting door An De Moor en Koen Van der Schaege	4
2.	Bespreking	7
2.1.	Tussenkost van Cathy Coudyser	7
2.2.	Tussenkost van Kristof Slagmulder	8
2.3.	Tussenkost van Karin Brouwers	9
2.4.	Tussenkost van Maarten De Veuster	9
2.5.	Tussenkost van Philippe Muyters	10
2.6.	Tussenkost van Johan Deckmyn	10
3.	Antwoorden van de sprekers	10
	Gebruikte afkortingen	15
	Bijlage: zie de dossierpagina van dit document op www.vlaamsparlement.be	

Op 16 januari 2024 hield de Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking en Toerisme een gedachtewisseling over de stichting Vlamingen in de Wereld en publieksdiplomatie met An De Moor, ondervoorzitter van de stichting Vlamingen in de Wereld, en Koen Van der Schaegehe, directeur van de stichting Vlamingen in de Wereld.

De sprekers gebruikten een presentatie die terug te vinden is op de [dossierpagina](#) van dit document op www.vlaamsparlement.be.

1. Toelichting door An De Moor en Koen Van der Schaegehe

An De Moor geeft aan namens wie zij spreekt: de Vereniging Vlaamse Academics, de Marnixring, de Beweging Vlaanderen-Europa en de stichting Vlamingen in de Wereld.

Naast traditionele diplomatie, genoegzaam bekend, is er publieksdiplomatie, een concept dat staat voor de communicatie en netwerking van een regering en van de eigen bevolking met de bevolking in andere landen, om begrip te genereren voor de ideeën en idealen, de cultuur en het beleid van in dit geval Vlaanderen.

Drie opeenvolgende Vlaamse regeerakkoorden hebben sinds het congres 'Elke Vlaming Ambassadeur' van de stichting in 2009, aandacht besteed aan publieksdiplomatie. In het tweede regeerakkoord (2014-2019) was dat nog uitgebreider dan in het eerste. De spreker citeert: "We ontwikkelen daarom een geïntegreerde strategie voor een economische, academische, culturele en publieksdiplomatie van de Vlaamse overheid. We versterken de publieksdiplomatie van Vlaanderen." In de laatste alinea wordt de stichting, die toen nog vereniging heette, vermeld. In het huidige regeerakkoord (2023-2024) is daarvan een samenvatting te vinden, met aandacht voor het netwerk Vlamingen in de Wereld.

In oktober 2023 organiseerde de stichting opnieuw een symposium over Vlaamse publieksdiplomatie. Daar werd de casus van de Schotse publieksdiplomatie voorgesteld, die haar sterkte niet alleen dankt aan het welbekende patriottisme, maar ook aan de formele steun van de overheid aan de opbouw van professionele netwerken met zowel Schotten in het buitenland als met buitenlanders in Schotland, waarvan GlobalScot al twintig jaar een mooi voorbeeld is. Belangrijk in de selectie zijn affiniteit met Schotland en internationale ervaring. Er zijn ondertussen meer dan 1200 GlobalScots wereldwijd, en de Vlaamse VIW-vertegenwoordiger Wendy Lamin was een van hen tot zij in dienst trad bij SDI (Scottish Development International), het Schotse equivalent van Flanders Investment & Trade.

Een ander succesvol voorbeeld is de campagne 'Scotland is now', die werd opgezet als reactie tegen de druk van de Brexit. Het effect werd zeer nauwgezet gemeten. An De Moor vernoemt expliciet de hogere positie op de Nation Brand Index, de 84 miljoen weergaven van de video, het bereiken op vijf dagen tijd van 78 miljoen mensen (of 39 procent van alle mensen in de vooropgezette doelgroepen, terwijl het doel 10 procent was), en de perceptie dat 70 procent Schotland een open land vindt (terwijl het doel 30 procent was).

Wat kan Vlaanderen leren van het Schotse voorbeeld? Om te beginnen het actief inzetten op het imago van Vlaanderen binnen Vlaanderen; verder gerichte en meetbare initiatieven om het imago te versterken in het buitenland; en tot slot goed gebalanceerde overheidssteun voor het opzetten en onderhouden van publieksdiplomatieke netwerken in het buitenland, zonder er zich te veel in te mengen of inhoudelijk door te wegen.

Op basis van wat de sprekers op het symposium aanbrachten, werden tien aanbevelingen en actiepunten geformuleerd die de spreker vervolgens overloopt, met als

eerste dat iedere Vlaming ambassadeur is. Essentieel daarbij is dat de Vlaamse overheid de internationale dynamiek van het middenveld actief ondersteunt en stimuleert. De stichting bepleit dan ook de inzet op sensibilisering over het belang van publieksdiplomatie. Men moet daarbij alle gelegenheden aangrijpen, zoals bijvoorbeeld de Olympische Spelen in Parijs.

Als tweede noemt ze de bevordering van de internationale uitstraling van Vlaanderen bij studenten. Dat kan door studenten ter voorbereiding van hun buitenlandse studie of stage tijdens hun voorbereidingstraject een korte opleiding te geven. De stichting VIW heeft een lesaanbod ontwikkeld dat intussen aan een aantal hogeronderwijsinstellingen wordt gegeven. Daarnaast zouden ze een informatiemap in meerdere talen moeten meekrijgen om aan hun gastgezin en medestudenten te tonen, met veel foto's, mooie verhalen en heldere teksten, in samenwerking met Epos, de Vlaamse hogescholen en universiteiten, Toerisme Vlaanderen en de stichting Vlamingen in de Wereld.

De derde oproep is om de internationale uitstraling van Vlaanderen bij ondernemers te bevorderen, waarbij de spreker eens te meer aan de GlobalScots herinnert.

De vierde luidt: maak gebruik van de in Brussel geaccrediteerde buitenlandse journalisten, buitenlandse diplomaten, buitenlandse stichtingen en deelstaatvertegenwoordigingen, waarbij de spreker in het bijzonder Nederlandse lessen vermeldt, opdat men niet louter afhankelijk blijft van de vertaalde informatiebronnen.

De vijfde sleutel ligt in de samenwerking tussen de verschillende domeinen, departementen en middenveldorganisaties in Vlaanderen zelf. An De Moor bepleit gezamenlijke initiatieven van de actoren waarvan zij de logo's toont op een dia, en waarbij het Departement Kanselarij en Buitenlandse Zaken kan coördineren.

Zesde aanbeveling is: deel de internationale culturele agenda. Het Departement Cultuur zou Vlamingen in het buitenland informatie kunnen bezorgen over de passage van kunstenaars uit de muziek-, dans- of toneelwereld, die terecht trots oproepen, en dat in de vorm van een agenda of zoekmachine.

Dat men de hefboom van de creatieve industrie gebruikt, is de volgende vanzelfsprekende aanbeveling.

De achtste aanbeveling luidt: zet nog meer in op een performant communicatie- en marketingbeleid (zoals in het Schotse voorbeeld).

Aanbeveling nummer 9 is dat men daarbij door buitenlandse ogen naar de Vlaamse troeven kijkt, waarbij de spreker logo's projecteert van enkele gereputeerde (onderzoeks)instellingen zoals imec, VITO en Flanders Make.

De tiende en laatste oproep is om een referentiegroep te installeren, met zowel academische, economische, journalistieke als sociologische actoren, om de aanpak van de publieksdiplomatie kritisch te bekijken in de diverse fases.

De stichting bepleit een aanpak in drie stappen, met als eerste de monitoring, want meten is weten, met duidelijke cijfers en doelen, zoals in het Schotse voorbeeld. Verder is het zaak om Vlamingen wereldwijd te motiveren om Vlaanderen op de kaart te zetten. Tot slot is er de implementatie in drie fases: informeren, dialoog en samenwerking. Dat eerste kan bijvoorbeeld door een specifieke en gerichte campagne en de inschakeling van wereldwijd wonende Vlamingen.

De spreker vat haar uiteenzetting samen als een pleidooi voor de institutionalisering van publieksdiplomatie, die nu al te zeer versnipperd is in initiatieven, en dat zowel op het vlak van structuur, strategie, activiteiten als evaluatie. Het gros van tijd en

middelen moet daarbij gaan naar de koersbepaling, sturing en cohesie van wat nu al gebeurt. Hoofddoel is de integratie van informatie en publieksdiplomatie van het buitenlandministerie en alle statelijke en niet-statelijke actoren. Het middenveld reikt de hand. Zoals gezegd kan het Departement Kanselarij en Buitenlandse Zaken de rol spelen van bemiddelaar, dirigent en inspirator. Eerder dan voor een voorbijgestreefd informatiemodel, pleit men voor een netwerkmodel, besluit zij, met de stichting en de uitgeweken Vlamingen als publiek en partner.

Koen Van der Schaege gaat nader in op de stichting. Hij treedt bij dat elke Vlaamse ambassadeur is, maar dat geldt in het bijzonder voor de 88 vertegenwoordigers van de stichting wereldwijd.

De Vlaamse diaspora mag geen vergeten Vlaamse provincie zijn. Meer dan een half miljoen landgenoten woont tijdelijk of permanent in het buitenland, van wie naar schatting 60 procent Vlamingen. Per jaar verlaten ongeveer dertigduizend landgenoten het land, terwijl er ongeveer 23.000 terugkeren. Het aantal vertrekkers is dus groter.

Wat bereik betreft, mikt de stichting op de individuele Vlamingen in het buitenland. Zoals gezegd zijn er 88 vertegenwoordigers, in 55 landen. De stichting bereikt ongeveer zeventigduizend Vlamingen wereldwijd per maand via sociale media en onlinecommunicatie. Men ontvangt 400.000 unieke websitebezoekers per jaar. De digitale nieuwsbrief telt 15.000 abonnees, met een openingsrate van niet minder dan 60 procent.

Als functies van zijn organisatie voor Vlaanderen bespreekt Koen Van der Schaege achtereenvolgens die van partner, gids, netwerk en pijler. Ten slotte volgt een pleidooi voor financiering en verankering.

De eerste functie is de erkenning en versterking van Vlaanderen in de Wereld als actor in het uitdragen van de Vlaamse cultuur en geschiedenis en Nederlands als taal. In dat kader werkt VIW al lang samen met bijvoorbeeld de stichting Nederlands Onderwijs in het Buitenland, de Taalunie en Vlaamse onderwijsverstrekkers. Als die samenwerking structureler wordt, worden de Vlamingen in het buitenland (en hun kinderen) daar beter van, want vroeg of laat keren vele expats terug (en hun kinderen naar het reguliere onderwijs in Vlaanderen). De taal- en cultuurkampen die VIW organiseert en die inmiddels zijn uitgebreid tot de leeftijd van 7 tot en met 15 jaar, vormen extra elementen. Niet zelden vindt de terugkeer plaats bij de start van hogere studies, waarvan de kwaliteit en betaalbaarheid in Vlaanderen wereldwijd bekend zijn. Tot slot voor dit punt acht ook deze spreker de wereldwijde verspreiding van een culturele agenda een must.

Ten tweede fungeert de stichting als gids voor Vlamingen om internationaal te wonen en te werken. Ze geeft daartoe opleidingen aan individuen en bedrijven, aan expats en hun partners, aan Vlaamse diplomaten en hun partners, en aan studenten hoger onderwijs. Aan de orde komen thema's als fiscaliteit en juridische kwesties, maar ook de cultuurschok, heimwee en het onderwijs. Dit jaar komen daar online cursussen voor iedereen bij. Tegelijk worden ook personeel en VIW-vertegenwoordigers opgeleid in het kader van een permanente vorming en professionalisering.

De stichting fungeert ook als een soort bevolkingsdienst waar men informatie kan verkrijgen als antwoord op administratieve vragen. Het is immers onduidelijk in welke mate de federale ambassades en diplomatieke posten informeren over belangrijke Vlaamse onderwerpen als onderwijs. De stichting wil dan ook betrokken worden bij toekomstige overlegorganen over softconsulaire aangelegenheden (en de herverdeling van bevoegdheden in het buitenland).

Ten derde ziet de stichting zich als het netwerk dat Vlaanderen wereldwijd verankert. De inhoudelijke versterking van haar vertegenwoordigersnetwerk blijft ontzettend belangrijk. Logistieke en financiële ondersteuning zijn prioritair. Haar netwerk bestaat uit gewone Vlamingen maar ook uit professionals, wat voor Vlaanderen interessant kan zijn. Samenwerking en informatiedoorstroming in beide richtingen zijn dan ook van groot belang. De spreker onderstreept hoe waardevol die rechtstreekse, persoonlijke contacten zijn in een mondiale wereld.

In het kader van de vierde functie, die van pijler in het Vlaamse buitenlands beleid, werkt Vlamingen in de Wereld nauw samen met het Departement Kanselarij en Buitenlandse Zaken en met Flanders Investment & Trade. Als belangen- en netwerkorganisatie is de stichting complementair aan de andere Vlaamse entiteiten. Dankzij haar internationale netwerk is zij geschikt om opportuniteiten aan te duiden. Vlaanderen is immers internationaal en dat moet het blijven.

De stichting wordt gesteund door de Vlaamse overheid, door de minister-president en het Departement Kanselarij en Buitenlandse Zaken. Ook Koen Van der Schaege wijst op de vermelding in de diverse regeerakkoorden, maar er is meer nodig. De huidige subsidie bedraagt amper 1 euro per Vlaming in het buitenland. Dat Vlamingen in de Wereld versterkt, stimuleert, faciliteert en bevordert, is volgens de spreker meer waard dan dat. Met korte riemen is het moeilijk stroomopwaarts te roeien, waarschuwt hij.

Zoals gezegd verzorgt de stichting informatieverstrekking en fungeert zij als spreekbuis. Tegelijk is zij een belangenvereniging, in welk verband zij onder andere ijvert voor de uitbreiding van het stemrecht in het buitenland. Momenteel kunnen Vlamingen in het buitenland immers niet deelnemen aan de regionale verkiezingen. Dat is alleen mogelijk voor de federale en de Europese verkiezingen. De stichting zet ook in op persoonlijke dienstverlening.

De spreker wijst erop dat emigratie wijzigt. De geografische spreiding is een feit. De profielen lopen uiteen van 'digital nomad' over gepensioneerde tot tweedeverblijfhouders. De groep is diverser geworden en is door de beperkingen van de federale hulp moeilijk te bereiken. De ondersteuning door Vlamingen in de Wereld is flexibeler en zet in op de digitale versnelling. In het licht van de versoberde consulaire dienstverlening voorspelt de spreker uitdagende tijden voor een organisatie die bestaat sinds 1963, met 3,6 werknemers op kantoor en een bestuursorgaan van elf leden die niet vergoed worden, met 88 evenmin vergoede vertegenwoordigers in 55 landen, en een adviesraad die eveneens niet wordt vergoed.

Als realisaties vermeldt hij nogmaals de opleiding van de Vlaamse diplomaten, het zomertaalkamp voor expatkinderen, talrijke webinars, infodagen, de publicatie van een magazine, een nieuwsbrief, een website, en grote activiteit op sociale media.

2. Bespreking

2.1. Tussenkomst van Cathy Coudyser

Cathy Coudyser is het erme eens dat alle Vlamingen eigenlijk ambassadeurs van Vlaanderen zijn, zowel hier als in de wereld. Iedere Vlaming zou er trots op moeten zijn dat hij Vlaming is. Vlaanderen is een sterke, open handelseconomie, wat het ook in eerdere eeuwen al was. Als sectoren waarin het bedrijvig is, noemt ze de logistiek en farmacie, naast vele andere. Het gaat zowel om grote bedrijven als kmo's. Die economie heeft Vlaanderen ook te danken aan zijn onderzoeksinstellingen, waarvan ze imec als voorbeeld geeft, een wereldspeler die bij de Vlaming nog te weinig bekend is volgens haar.

Daarnaast haalt ook onze cultuur een internationaal niveau. Nederlands wordt in 43 landen gesproken, waarbij het lid het succes van het onderwijs in het Nederlands in Polen en de Baltische staten als voorbeeld geeft. Het economische succes van de Vlaamse bedrijven blijkt een sterk motiverende factor. Naast de taal gaat de belangstelling ook uit naar de cultuur, al doet zich daar wel nog verwarring met de Nederlandse cultuur voor. Het lid acht het dan ook van belang dat in het buitenland ook dat onderscheid geduid wordt. Door een verblijf hier kunnen buitenlandse studenten de Vlaamse cultuur beter leren kennen.

Vervolgens vermeldt ze de hedendaagse kunsten in alle disciplines, waarin heel wat Vlamingen op internationaal niveau bezig zijn. Tot slot is er het Vlaamse erfgoed, van de onroerende getuigen van het verleden tot de kunstwerken in publieke gebouwen en musea, naast het immateriële erfgoed in de vorm van tradities en gebruiken. Samen maken zij ons tot wat we zijn. Het lid pleit voor een positieve omgang en fierheid. Het is van belang dat alle partners, van onderwijs over cultuur en erfgoed tot toerisme, daartoe inspanningen leveren.

Het lid is het ermee eens om in de benadering van de wereld te streven naar een netwerkmodel. Naast de professionele diplomatie van de ambassadeurs is onder tusschen ook een Vlaams buitenlands beleid uitgebouwd, met twaalf posten en met Flanders Investment & Trade (waarin recent ook de creatieve sector is opgenomen), naast partners als de Vlaamse universiteiten, de Taalunie en Vlamingen in de Wereld, die allemaal een rol te spelen hebben om het open Vlaanderen van vandaag te tonen aan de wereld. In dat verband vraagt ze of er een rol is weggelegd voor de stichting of een andere organisatie om Vlamingen die al lang in het buitenland verblijven maar de band zijn kwijtgeraakt met het actuele Vlaanderen, te voeden met informatie daarover.

Vervolgens informeert ze of de sprekers nog noden zien voor de Vlaamse publieksdiplomatie waarop ingespeeld zou moeten worden, maar waartoe de stichting bij gebrek aan tijd, ruimte of personeel op dit moment niet in de mogelijkheid is. Is het haalbaar om alle 55 landen te blijven bedienen of is het beter om te focussen aan de hand van wat het Vlaamse buitenlands beleid aangeeft?

Verder vraagt ze concrete voorbeelden van activiteiten waarmee de stichting de internationale uitstraling van Vlaanderen versterkt. Hoe volgt men op hoe Vlamingen in het buitenland omgaan met publieksdiplomatie, in de genoemde 55 landen dan wel in de focuslanden? Hoe worden dergelijke evenementen gefinancierd? Is dat met de werkmiddelen van de diplomatie of zijn er andere bronnen, zoals Vlamingen in de Wereld zelf?

Zijn er, na de vroegere beheersovereenkomst, die gevolgd is door een nominatim subsidie, toch nog afspraken met het departement over de verwachtingen? Indien niet, zouden dergelijke afspraken alsnog kunnen bijdragen tot de regie- en coördinerende rol van Kanselarij en Buitenlandse Zaken in het netwerkmodel, en ook bij de stichting voor meer helderheid zorgen? Hoe wordt opgevolgd hoe ze haar middelen inzet, zowel om te zien of dat efficiënt gebeurt als om na te gaan of ze volstaan? Is nominatim subsidiëren ideaal? Hoe verloopt op dit moment de samenwerking met de partners en welke kijk heeft de stichting op de toekomst ervan?

2.2. Tussenkomen van Kristof Slagmulder

Kristof Slagmulder vindt de stichting waardevol. Ze verdient steun van de overheid. Het is belangrijk dat Vlaanderen zo veel mogelijk contact houdt met Vlamingen die in het buitenland wonen en werken. Zij zijn inderdaad onze beste ambassadeurs. Daartoe moeten ze zich natuurlijk wel als Vlaming profileren en dat is niet altijd evident gezien de Belgische structuur. Er moet dan ook voldoende aandacht naartoe gaan, want het lid ziet liever Vlaanderen gepromoot dan België. Op publieks-

diplomatie moet zeker verder ingezet worden, besluit het lid. Heeft de stichting er zicht op hoeveel Vlamingen in dienst zijn van internationale organisaties zoals de Verenigde Naties of de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling? Welke initiatieven neemt Vlamingen in de Wereld om ervoor te zorgen dat de vrijwilligers gepassioneerd zijn en blijven? Wat doet men als ze te passief worden? Hoe verloopt de samenwerking tussen Vlamingen in de Wereld, de Belgische ambassades en de Vlaamse Afvaardiging en consulaten? Zijn er landen waar die problematisch is en zo ja, waarom? Waar loopt dat wel zeer goed? Hoe detecteert men pijnpunten? Is er een evaluatie per land?

Ontvangt Vlamingen in de Wereld klachten van vrijwilligers? Waarover en hoe worden ze opgevolgd?

Vervolgens vraagt hij voorbeelden van activiteiten die bredere toepassing verdienen. Wordt daarover voldoende gecommuniceerd in het netwerk? Heeft men nog vragen of verzuchtingen aan het adres van de Vlaamse overheid, afgezien van financiële? Is men van oordeel dat men nu, ondanks de beperking tot 1 euro per Vlaming, toch voldoende slaagt in zijn opdracht?

2.3. Tussenkost van Karin Brouwers

Karin Brouwers peilt naar de partnerwerking, specifiek ten aanzien van de personen die zelf geen werk hebben in het buitenland, en de mogelijkheid om hen in te schakelen als vrijwilligers. Het lid suggereert dat zij bijvoorbeeld Vlaamse producten kunnen promoten. Zijn daar voorbeelden van?

Als artiesten op tournee gaan in het buitenland, is Vlamingen in de Wereld daarvan dan op de hoogte? Het lid geeft het voorbeeld van een koor. Vaak gebeurt dat in het kader van een uitwisseling. Worden de Vlamingen die daar wonen, op tijd op de hoogte gebracht? Kunnen Vlaamse culturele verenigingen dergelijke informatie kwijt op een platform?

Wat zustersteden betreft, informeert zij of Vlamingen in de Wereld daarover contact heeft met steden en gemeenten. Weet de stichting welke steden met elkaar verzuisterd zijn? Is op dat vlak gegevensuitwisseling mogelijk, mede in het licht van de privacy?

2.4. Tussenkost van Maarten De Veuster

Maarten De Veuster vraagt aandacht voor studenten als ambassadeur. Wie bijvoorbeeld op Erasmusuitwisseling vertrekt, krijgt een brochure mee over dat land en wordt daarop voorbereid, maar zal daar ook vragen krijgen over waar hij vandaan komt. Over hoeveel studenten gaat het? Het lid ziet promotiemogelijkheden.

Hoeveel taal- en cultuurkampen worden georganiseerd? Gebeurt dat overal ter wereld? Is dat door diezelfde vrijwilligers?

Hoeveel medewerkers van Vlaamse bedrijven leven als expat in het buitenland? Klopt de aanname van 300.000? Hoe houdt men dat concreet bij?

Welke soort vragen krijgt Vlamingen in de Wereld voorgelegd als de stichting fungeert als bevolkingsdienst? Hij wijst erop dat Vlamingen in het buitenland dergelijke vragen af en toe voorleggen aan hun vroegere burgemeester in Vlaanderen.

Volgens het lid bestaat er een consensus in het Vlaams Parlement om Vlamingen in het buitenland ook stemrecht te geven voor het Vlaamse niveau. Wat kan Vlamingen in de Wereld en het netwerk van de stichting doen om dat te ondersteunen?

2.5. Tussenkost van Philippe Muyters

Philippe Muyters is het ermee eens dat investeren in Nederlandse lessen een meerwaarde biedt, want journalisten of diplomaten richten zich vooral op de Franstalige pers. Gebeurt dat al, bijvoorbeeld in Nederland? Zou daarvoor interesse zijn? Veronderstelt hij terecht dat een dergelijke organisatie heel wat geld zou kosten?

Gaat hij er verder terecht van uit dat de deelnemers aan taal- en cultuurkampen ook thuis Nederlands spreken? Hoelang duurt een dergelijk kamp? Het moet al heel intens zijn om hogere studies in het Nederlands aan te kunnen als men dat niet thuis heeft meegekregen. Wat is het bereik van de kampen? Welke doelen wil men behaald zien op het einde?

Mag hij uit de vraag om logistieke en financiële ondersteuning van de vertegenwoordigers afleiden dat men de bedoeling heeft om niet langer met vrijwilligers te werken? Of bedoelt men iets anders?

Mochten er meer middelen komen, waarvoor zouden de sprekers die prioritair inzetten? Over welk budget spreekt men dan?

2.6. Tussenkost van Johan Deckmyn

Johan Deckmyn, die ervaren heeft dat veel mensen die Vlaanderen vrijwillig vertegenwoordigen in het buitenland zeer professioneel zijn maar andere amateuristisch, wil weten hoe Vlamingen in de Wereld probeert om hen concreet te ondersteunen en op te leiden. Is er een basispakket? Zijn er regelmatig opfrissingen om de voeling met Vlaanderen te onderhouden?

Is er een structurele samenwerking met Nederland? Hoe verloopt die, mede in het licht van de verschillen tussen de Nederlandse en Vlaamse cultuur? Studenten Nederlands in het buitenland blijken vaak de Nederlandse cultuur als referentiekader te hanteren. Welke rol kan Vlamingen in de Wereld spelen om hen ook van het kader van Vlaamse Nederlandstaligen bewust te maken?

De samenwerking tussen de Vlaamse diplomatieke vertegenwoordiging en de Belgische ambassade verloopt in sommige landen perfect, maar in andere is er frictie. Ervaren de sprekers dat ook en, zo ja, welke concrete oplossingen zien zij?

3. Antwoorden van de sprekers

An De Moor vreest dat Vlaamse studenten in het buitenland veel kansen laten liggen om reclame te maken voor Vlaanderen, wat nochtans in hun eigen belang is. Op dat vlak is nog veel winst te boeken met een soort publieksdiplomatieke opleiding tijdens de voorbereiding van de buitenlandse studie. Zie de academische publieksdiplomatie. Vlamingen in de Wereld is daarmee bezig, zowel op infosessies als bij Vlaamse studenten die naar het buitenland trekken. Het streefcijfer van 20 procent voor Vlaamse studenten om in het buitenland te studeren of stage te lopen, wordt overigens nog altijd niet gehaald, in weerwil van de vele financiële mogelijkheden, zowel Vlaams als Europees. Men zou ook meer kunnen inzetten op 'internationalisation at home' binnen de hogeronderwijsinstellingen, maar dat is een apart verhaal.

Koen Van der Schaege verzekert dat het internationaler maken van de Vlaamse jongeren een van de doelen van de stichting is. Ze doet dat door aanwezig te zijn op internationale beurzen, goede praktijken te tonen, en studenten 'Intercultural relations' te begeleiden bij hun internationale stages. Daarnaast wordt de stichting regelmatig gevraagd als gastspreker bij verschillende hogescholen en universiteiten. Het klopt helaas dat het vaak druppels op een hete plaat zijn. Nochtans is het juist van belang om zielekens te winnen bij jonge mensen.

Vlamingen in de Wereld wil wereldwijd zoveel mogelijk Vlamingen bereiken. De GDPR heeft die opdracht niet gemakkelijker gemaakt. Lijsten worden niet langer doorgegeven door de federale diplomatieke posten. Het is zelfs moeilijk om mededelingen te bezorgen aan het eigen netwerk van die posten.

Net als haar Franstalige zusterorganisatie maakt de stichting zich enerzijds wel bekend via de nieuwsbrieven van de genoemde posten, waardoor het initiatief bij de landgenoten in het buitenland zelf komt te liggen. In alle posten hangen ook affiches van beide organisaties. Anderzijds is Vlamingen in de Wereld dankzij haar website en de sociale media wel altijd gemakkelijker te vinden voor wie dat wil.

Het is een feit dat taal en cultuur verbinden. Vlamingen in het buitenland zijn geïnteresseerd in het aanbod op dat vlak, maar dan moeten ze wel op de hoogte zijn, en dat geldt ook voor Vlamingen in de Wereld. Er bestaat een databank op Vlaams niveau met de wereldwijde culturele activiteiten van alle grote gezelschappen, maar Vlamingen in de Wereld krijgt daar geen zicht op, hoewel de stichting daar al verschillende jaren voor ijvert, gezien de mogelijkheden die dat zou bieden voor ontmoeting en verbinding.

An De Moor herinnert daarbij aan actiepunt nr.6 over het informatieplatform. Als concrete voorbeelden noemt zij de samenwerking met de Buren en zijn talrijke virtuele evenementen, die men eveneens kan delen met het buitenland, en de buitenlandse optredens van getalenteerde conservatoriumstudenten. Omdat al die informatie te onbekend blijft, zowel in Vlaanderen als in het buitenland, is op al die punten nog veel winst te behalen.

Koen Van der Schaeghe erkent dat niet alle vertegenwoordigers even gepassioneerd zijn en dat er niveauverschillen bestaan. De stichting doet er echter alles aan om de passie op te drijven en goede praktijken te delen. Naast de publieke website is er ook een gesloten vertegenwoordigersplatform, waarop goede praktijken gedeeld worden. Ervaringen worden ook gedeeld tijdens de jaarlijkse terugkeerdag. De vrijwilligers gaan het engagement aan om Vlaanderen te vertegenwoordigen en VIW om hen logistiek, inhoudelijk en waar nodig ook financieel te ondersteunen.

Zij kunnen momenteel een beroep doen op maximaal 300 tot 500 euro per jaar van de stichting voor de organisatie of ondersteuning van activiteiten. Het worden geen betaalde functies, verzekert hij, maar het is wel de bedoeling om de financiële hefboom die zaken vergemakkelijkt, te verstevigen. Dat zoiets meer kost in New York dan in Senegal, is vanzelfsprekend.

An De Moor geeft een concreet voorbeeld. De stichting heeft gezorgd voor een gedenkplaat voor Vesalius op het Griekse eiland Zakynthos, waar hij overleed. Zij wordt feestelijk onthuld door de VIW-vertegenwoordiger Theo Dirix samen met de Belgische ambassadeur. De vzw Beweging Vlaanderen-Europa bevestigt gedenkplaten aan panden, gelinkt aan verdienstelijke Vlamingen, en geeft hiervoor een bescheiden subsidie aan organisatoren zoals Theo Dirix.

Koen Van der Schaeghe bevestigt dat de activiteiten plaatsvinden in samenwerking met Vlaamse diplomaten, die soms een deel van de kosten op zich nemen. Het gebeurt op de ene plaats meer dan op de andere, en het kan gaan om diplomatieke vertegenwoordigers van de Vlaamse Regering, dan wel om economische of van Toerisme Vlaanderen. Die samenwerking is in het afgelopen decennium almaar beter geworden.

De stichting vindt niet dat ze haar werkgebied moet beperken tot de twaalf Vlaamse diplomatieke posten. Op die plaatsen is er sowieso een netwerk, maar Vlamingen in de Wereld is minstens even nodig op plaatsen waar geen Vlaams diplomatiek netwerk is. Het is de stichting die de vertegenwoordigers aanstelt. Er zijn er die zich

kandidaat stellen, maar men gaat ze ook zelf zoeken. Een criterium daarbij is het belang van de locatie. Hoeveel landgenoten zijn ingeschreven op een diplomatieke post? Bestaat daar al een werking? Hoeveel vragen krijgt de stichting zelf over een verhuizing naar die regio? Hoeveel mensen ontvangen er pensioen?

De 88 vertegenwoordigers zijn allen verschillend. De ene is een betere netwerker dan de andere. Sommigen hebben meer aandacht voor cultuur, anderen voor partnerwerking. Vlamingen in de Wereld houdt er rekening mee dat Londen een andere vertegenwoordiger nodig heeft dan Singapore. In dat verband onderstreept hij het belang van de integratie van de partner en kinderen voor het succes van de expatriatie. De stichting heeft er daarom veel aandacht voor en bepleit bij bedrijven om ook te investeren in een partnerpolitiek.

An De Moor antwoordt dat niet alle deelnemers aan de taal- en cultuurkampen thuis Nederlands spreken. De doelstellingen van de ouders die hen inschrijven, zijn uiteenlopend. Sommigen willen dat hun kinderen nog ergens anders dan thuis Nederlands oefenen. Andere ouders, die zelf niet allebei Nederlands spreken, willen dat de kinderen ook met hun grootouders in Vlaanderen kunnen communiceren.

Daarop geeft de spreker nog een ander voorbeeld waarin een Vlaamse kandidaat-student vanuit zijn thuisbasis in Parijs weliswaar vlot Nederlands sprak – vanuit zijn thuissituatie met zijn Vlaamse ouders – maar de taal nog nooit had hoeven te schrijven en daardoor niet slaagde voor de taalttest om in Vlaanderen in een hogeronderwijsinstelling te mogen studeren. Als hij een paar van de genoemde kampen had gevolgd, was het verhaal mogelijk anders geweest, en was zijn talent niet verloren gegaan voor Vlaanderen.

Koen Van der Schaeghe legt uit dat de zomerkampen plaatsvinden in Vlaanderen en opgezet wordt met een erkende organisator van taalkampen. Men merkt dat veel van de jongeren digitaal Nederlands leren gedurende het jaar en het op de kampen in de praktijk kunnen brengen. Ze maken er vrienden en kijken ernaar uit. Momenteel zijn er jaarlijks een veertigtal inschrijvingen, maar Vlamingen in de Wereld wil dat aantal de komende jaren optrekken tot tachtig en 120, op voorwaarde dat het de middelen vindt en er voldoende inschrijvingen zijn. Hij stelt in elk geval dat meer en meer ouders in het buitenland aandacht hebben voor Nederlands. Men is zich immers bewust dat men vroeg of laat terugkeert naar zijn wortels.

An De Moor vult aan dat Vlamingen in de Wereld samenwerkt met de stichting Nederlands Onderwijs in het Buitenland. Dat verloopt uitstekend maar met andere organisaties valt de samenwerking nog te verbeteren, zoals met Toerisme Vlaanderen. Dit verloopt al goed maar meer is mogelijk, bijvoorbeeld door het delen van informatie over tentoonstellingen en evenementen van Vlaamse kunstenaars in het buitenland. Die verbetering is ook mogelijk in de samenwerking met het Departement Cultuur. Met de Taalunie is de relatie op persoonlijk vlak goed, maar ook daar valt nog winst te behalen.

Een van de sprekers op het genoemde symposium van oktober 2023 was de Nederlandse ambassadeur, met wie Vlamingen in de Wereld een goede relatie heeft. Er zijn echter ook plaatsen waar de officiële Vlaamse vertegenwoordigers dezelfde problemen ervaren met de Belgische ambassadeur.

Koen Van der Schaeghe antwoordt dat zijn organisatie geen zicht heeft op het aantal Vlamingen dat werkzaam is bij internationale organisaties. De Vereniging voor de Verenigde Naties heeft dat wel, en VLEVA in elk geval op de Vlamingen bij de Europese instellingen. Zij zitten in het netwerk van de stichting, maar een algemeen en omvattend zicht op aantallen en functies heeft de stichting niet.

Het in de inleiding genoemde cijfer over het aantal Belgen in het buitenland is het officiële cijfer van Buitenlandse Zaken. Die optelsom van de ingeschrevenen op de diplomatieke posten is het enige betrouwbare cijfer. Op grond van de verdeling van de inwoners gaat Vlamingen in de Wereld systematisch uit van 300.000 Vlamingen.

An De Moor herinnert nog aan actiepoint 5 dat oproept tot betere samenwerking tussen de verschillende actoren, met het Departement Kanselarij en Buitenlandse Zaken en de minister-president als coördinator. Verder wijst ze op de rol van het inburgeringstraject. De lat voor Nederlands wordt in Nederland heel hoog gelegd. Men wil(de) dat niveau nog verder verstrengen tot B2, het niveau van laatstejaars aso. Bij ons ligt het opgelegde taalniveau in het verplichte inburgeringstraject momenteel op A2.

Koen Van der Schaeghe bevestigt dat op het secretariaat van Vlamingen in de Wereld veel vragen binnenkomen over domicilie, sociale zekerheid, juridische kwesties of erfenisplanning. Ideaal gebeurt dat voor het vertrek, maar vaak gebeurt dit pas wanneer de nood hoog is. De stichting organiseert ook webinars met de bevolkingdienst van een gemeente, een fiscalist of een onderwijsaanbieder om mensen zo goed mogelijk voor te bereiden en te begeleiden.

An De Moor verzekert dat heel wat partners tijd vinden om zich in te zetten voor Vlamingen in de Wereld, wat ook hunzelf een zinvolle tijdsbesteding biedt. Het idee om hen ook te laten bijdragen aan de promotie van Vlaamse producten, noteert ze als interessante suggestie voor een artikel in het tijdschrift van Vlamingen in de Wereld, al nuanceert ze meteen dat zoiets vrij is en dus moeilijk te sturen.

Koen Van der Schaeghe kiest ten slotte voor het netwerk van vertegenwoordigers als actiepoint om meer middelen op in te zetten, opdat ze nog beter kunnen doen wat ze nu al vrijwillig en enthousiast doen: activiteiten organiseren, idealiter in samenwerking met andere actoren, en op basis van een wereldwijd verspreide culturele agenda. Het zijn immers taal en cultuur die de Vlamingen wereldwijd verbinden.

An De Moor vult nog aan dat de vertegenwoordigers op dit ogenblik niet over de middelen beschikken om in het buitenland toerende kunstenaars een extra optreden te laten uitvoeren of om hen daarvoor te accommoderen. Extra financiële steun op dat vlak zou dan ook nuttig zijn.

Cathy Coudyser onthoudt het pleidooi voor de open databank over Vlaamse cultuur in de brede zin. Volgens haar moet dat mogelijk zijn op grond van de inspanningen op het vlak van digitalisering die de huidige regering al leverde.

Verder heeft ze begrepen dat bijkomende middelen vooral moeten gaan naar het netwerk in het buitenland om de organisatie van activiteiten te versterken, uiteraard in samenspraak met de verschillende partners.

Tot slot vraagt ze nog in welke mate de Belgische ambassades in landen waar geen Vlaamse diplomatieke post is, zicht hebben op Vlaams onderwijs- en cultuurbeleid, dat al jarenlang een exclusieve bevoegdheid is. Vormt dat een hinderpaal om aan informatie te komen?

Koen Van der Schaeghe antwoordt dat het niet gemakkelijk is als Vlaamse organisatie om zonder de Franstalige zusterorganisatie informatie los te krijgen op federaal niveau. Federale diplomaten delen niet altijd met de Vlaamse vertegenwoordigers dat er culturele ensembles in hun ambtsgebied zijn. Op de vraag van *Cathy Coudyser* of dat louter uit onwetendheid is, antwoordt *Koen Van der Schaeghe* dat hij vreest

dat het een combinatie is van een gebrek aan informatie(doorstroming) en interesse.

An De Moor vult aan dat zelfs de officiële Vlaamse vertegenwoordigers het niet altijd weten als een cultureel gezelschap langs hun ambtsgebied passeert.

Cathy COUDYSER,
voorzitter

Kristof SLAGMULDER
Maarten DE VEUSTER,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

aso	algemeen secundair onderwijs
GDPR	General Data Protection Regulation
SDI	Scottish Development International
VITO	Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek
VIW	Vlamingen in de Wereld
VLEVA	Vlaams-Europees Verbindingsagentschap